

SUDSKA PRAKSA

Dr. sc. Petar Novoselec*

Stjecaj dvaju kaznenih djela teškog kaznenog djela protiv spolne slobode iz čl. 154. st. 2. Kaznenog zakona.

Počinitelj koji je dva puta silovao svoju kćer, koja je nakon toga zatrudnjela i rodila dijete, počinio je dva teška kaznena djela protiv spolne slobode iz članka 154. stavka 2. Kaznenog zakona.

**Visoki kazni sud Republike Hrvatske, Kžzd-24/2022 od 1. rujna 2022.
(Županijski sud u Splitu, Kzd-3/21 od 24. veljače 2022.)**

Činjenično stanje

Počinitelj je tijekom listopada 2017. godine u svojem obiteljskom stanu u dva navrata u razmaku od mjesec dana nad svojom lako duševno zaostalom kćeri, rođenom 12. kolovoza 2000., izvršio dva spolna odnošaja uporabom sile unatoč njezinu protivljenju, zbog čega je ona zatrudnjela i rodila kćer 27. srpnja 2018.

Presude

Sudovi su osudili počinitelja za dva teška kaznena djela protiv spolne slobode iz čl. 154. st. 2. KZ/11. Oba su zaključila da je počinio prvo kazneno djelo jer je počinitelj počinio radnje opisane u toč. 1., 2. i 7. čl. 154. st. 2. KZ/11, u vezi s čl. 153. st. 1. i čl. 152. st. 1. KZ/11, kao i drugo kazneno djelo jer je počinitelj počinio radnje opisane u čl. 154. st. 2. KZ/11 jer je postupao protivno toč. 1. i 2. st. 1. u vezi s čl. 153. st. 1. i čl. 152. st. 1. KZ/11. Za prvo kazneno djelo prvostupanjski je sud počinitelju utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 13 godina (jer je počinitelj prouzrokovao trudnoću), a za drugo kaznu zatvora u trajanju od 11 godina, pa je počinitelj osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 godina. Visoki kazneni sud RH djelomično je prihvatio žalbu počinitelja,

* Dr. sc. Petar Novoselec, profesor emeritus Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; petar.novoselec@bj.htnet.hr

ali ne u odnosu na kaznu zatvora od 13 godina za prvo kazneno djelo, već je samo za drugo kazneno djelo kaznu snizio na 7 godina te je osuđen na jedinstvenu kaznu u trajanju od 16 godina.

Napomene

Počinitelj je počinio dva kaznena djela iz čl. 154. jer je žrtvu silovao dva puta. Isključeno je da je počinio jedno kazneno djelo kao produljeno jer se to prema čl. 52. st. 2. KZ/11 isključuje kada počinitelj napada na spolnu slobodu žrtve. Stoga je počinitelj izvršio dvije jednake radnje na žrtvi, a da se nije znalo kojom je prouzročena trudnoća žrtve, jer se to nije moglo utvrditi. Trudnoća žrtve nije obilježje kaznenih djela protiv spolne slobode, nego je samo posljedica koja nije bila obuhvaćena namjerom počinitelja, ali je nesumnjivo bila obuhvaćena nehajem.

Pri određenju kazni oba su se suda s pravom pozivala na kvalifikatorne okolnosti iz čl. 154. st. 1. KZ/11 jer je žrtva bila bliska počinitelju (toč. 1.) i imala je duševne smetnje, zbog kojih je bila posebno ranjiva (toč. 2.). Oba suda „nedovoljni duševni razvitak“ žrtve nazivaju „laka mentalna retardacija“, što je pravno prevladan termin, koji je pejorativan za osobe s duševnim smetnjama. Termin je i medicinski prevladan jer „laka mentalna retardacija“ ne odgovara Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema (MKB-10), u kojoj se koristi pojam „laka duševna zaostalost“ (F70). Osim toga treba istaknuti da je čak i termin „zaostali duševni razvoj“ iz čl. 12. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske zbog svoje pogrdne i uvredljive konotacije za osobe s invaliditetom u obliku duševne smetnje zamijenjen u Kaznenom zakonu iz 1997. godine terminom „nedovoljni duševni razvitak“. Istina je da se takav termin u Kaznenom zakonu odnosi na pojam neubrojivosti, koji se primjenjuje na okrivljenika, ali radi se o istom obliku duševne smetnje, pa bi trebalo koristiti isti kaznenopravni pojam.

Iako je Visoki kazneni sud RH djelomično prihvatio žalbu počinitelja i snizio kaznu, ostalo je pitanje nije li kazna ostala previsoka. Prvostupanjski sud nije našao olakotnih okolnosti te nije uzeo u obzir počiniteljevu starost (rođen je 1962. godine) niti je li počinitelj vodio brigu za žrtvu i kako je ona doživjela to djelo, što može eventualno biti od utjecaja na odluku o visini kazne. Drugostupanjski je sud uzeo u obzir dob optuženika i njegov status umirovljenika, ali samo za drugo kazneno djelo, a ne i za prvo.

Nijedna od ovih presuda nije u skladu s dosadašnjom sudskom praksom; to se može vidjeti u sljedećem slučaju (VSRH, I Kž-146/92, Pregled sudske prakse, br. 52). Počinitelj je u siječnju 1983. godine silovao svoju kćer staru 12 godina, koja je izjavila da je to ponavljao do 1990. godine, ali za to nije bio

optužen. 1992. godine bio je osuđen na pet godina za kazneno djelo obljuje s djetetom iz čl. 87. st. 3. Krivičnog zakona RH, za koje je bila propisana kazna od najmanje tri godine zatvora. Iako je u slučaju iz 1992. godine bilo u pitanju samo jedno kazneno djelo, žrtva je bila vrlo mlada djevojka. U ovdje prikazanom slučaju kazna zatvora u trajanju 16 godina višestruko nadilazi kaznu od 5 godina za prethodno kazneno djelo.